

Międzynarodowe Stowarzyszenie Bursztynników

Bursztyn Bałtycki

BURSZTYN BAŁTYCKI, SUCCINUM, ELEKTRON, AMBER, BERNSTEIN, AMBRA,
JANTAR, RAV, GINTARAS, НАЛЕКТРОН, ЯНТАРЬ, ÁMBAR, AMBRE, BÄRNSTEN,
КЕНРИБАР, БУРШТИН, BOROSTYÁN, SUKSENO, ÁMBAR, MERIPINKA, CHIH LIMBAR,
ЋИЛИБАР, КЕХРИМПАРИ, コハク, 琥珀, 호박

W starożytnych greckich mitach bursztyn to zatopione w wodach rzeki Eridan łzy przemienionych w drzewa Heliad oplakujących śmierć swojego brata Faetona. W legendzie kurpiowskiej bursztyn to łzy ludzkie z czasu czterdziestodniowego potopu. W wierzeniach Wikingów bursztyn poświęcony był Freji, najważniejszej bogini skandynawskiego panteonu. Tęskniąc za Odynem, swoim mężem, płakała. Gdy jej łzy spadały na skały zamieniały się w złoto, gdy do morza stawały się bursztynem. Litewska legenda głosi, że bursztyn pochodzi ze zniszczonego przez boga Perkuna podwodnego pałacu i łez bogini Bałtyku Juraty. Wiele mitów wspomina o podobnym pochodzeniu bursztynu, stąd częsta nazwa „łzy bogów”.

Chińczycy wierzyli, że bursztyn jest przemienioną w ziemi duszą tygrysa. Bursztyn miał dać osobie, która go nosiła dostęp do odwagi tego drapieżnika. Dla Indian, Słowian Europy Północnej, a także ludów zamieszkujących Europę w neolicie bursztyn był świętym symbolem słońca. W wierzeniach ludów Rosji bursztyn - Ałatyr - jest kamieniem magicznym, „ojcem wszystkich kamieni”, który leczy i chroni od czarów.

**Bransoleta „Blask”, Paweł Kaczyński
Grand Prix Mercurius
Gedanensis Amberif 2007**

„Przyszedł do naszego domu człowiek trzymając w ręku naszyjnik złoty, przeplatany bursztynami. Wszystkie w domu dziewczęta i matka czcigodna brały go w ręce, dotykały nie mogąc oczu oderwać, układały się o cenę.”

Homer Odyseja (księga XV), VIII w. p.n.e

Medalion z przedstawieniem Pokłonu Pasterzy, Ch. Maucher,
Gdańsk, ok. 1690 r. Muzeum Bursztynu
w Gdańsku

Młotek Thora,
Gdańsk ok. X-XII wiek, Muzeum
Archeologiczne w Gdańsku

Wyrób z warsztatu w Aquilei,
okres rzymski I wiek n.e. Muzeum
Archeologiczne w Sopron, Węgry

Neolityczny amulet solarny,
Mierzeja Wiślana, ok. 2500-2200 p.n.e.
Muzeum Zamkowe w Malborku

Bogate dzieje bursztynu bałtyckiego od lepkiej żywicy w trzeciorzędowym lesie, sprzed co najmniej 40 milionów lat, aż do bryłki znajdowanej na plaży Bałtyku, złożyły się na jego wyjątkowy urok i różnorodność barw.

Bursztynodajne lasy porastały obecne tereny Europy Północnej. Bryły bursztynu bałtyckiego o masie nawet powyżej 3 kg, sople i urokliwe krople czasem tak małe, jakby chciały zaświadczyć o łzach Heliad ze starożytnego mitu, świadczą o dużych, silnie żywiczujących drzewach. Były to drzewa iglaste z rodziny Pinaceae, podobne do dziś żyjących rodzajów z rodziny sosnowatych jak cedr z Gór Atlasu (*Cedrus*) i modrzew (*Larix*).

Inkluzja: pióro w bursztynie bałtyckim, Muzeum Bursztynu w Gdańsku

Już od najdawniejszych czasów wierzono w leczniczą i terapeutyczną moc bursztynu bałtyckiego. Pierwsze informacje o jego dobroczynnych właściwościach można znaleźć w opisach Hipokratesa (V-IV w p.n.e.) czy Pliniusza Starszego (I w n.e.). Lekki i ciepły kamień, ogrzany w dłoni wydziela przyjemny zapach, a palony żywiczną woń, po potarciu elektryzuje się i przyciąga skrawki papieru. Przez wieki uznawany był za jeden z najważniejszych leków.

Bursztynowa nalewka

Dziś wiemy, że bursztyn bałtycki zawiera od 3 do 8% kwasu bursztynowego. Badania naukowe dowiodły jego pozytywnego działania na żywe organizmy. Jest elektroujemny i w kontakcie z ciałem korzystnie je jonizuje poprawiając bilans energetyczny i elektrolityczny. Ma właściwości bakteriobójcze i antyseptyczne, nalewka spirytusowa na bursztynie wzmacnia odporność, łagodzi objawy przeziębienia, kataru, gorączki oraz bóle reumatyczne i bóle mięśni. Bursztynowe gryzaczki pomagają ząbkującym niemowlętom. Bursztyn i jego pochodne są składnikami niektórych współcześnie produkowanych leków i kosmetyków.

Słowniki odmian oparte na słownictwie ludowym wymieniają około stu nazw, określających bursztyn przezroczysty, przeświecający i nieprzezroczysty, o bogatych odcieniach barw żółtych, czerwonych, brunatnych, beżowych, ale także białych, niebieskawych, zielonkawych, które czasem tworzą niepowtarzalne mozaiki. Bryłki czyste, ale i przepięknie rozdrobnioną substancją roślinną, układającą się w misterne nie do powtórzenia rysunki, budzą podziw miłośników bursztynu.

**Bransoleta „Obiekt Astronomiczny” Andrzej Adamski,
Klejnót Polskiej Bizuterii 2009**

Największe złoża bursztynu bałtyckiego w eoceńskiej tzw. niebieskiej ziemi występują na południowych brzegach Bałtyku, na półwyspie Sambijskim (Rosja) i poniżej dna Zatoki Gdańskiej aż do nasady Półwyspu Helskiego. Znaczne złoża bursztynu bałtyckiego są również na Lubelszczyźnie i zachodniej Ukrainie. Bursztyn bałtycki, jak żaden inny rodzaj bursztynu na świecie odznacza się wielkim bogactwem odmian wynikających z różnorodnej struktury wewnętrznej, zanieczyszczeń organicznych i stopniem zwietrzenia.

Poławiacz bursztynu na plaży Zatoki Gdańskiej

Naturalny bursztyń bałtycki - różne odmiany

Poza bursztynem bałtyckim (sukcynitem) na świecie występuje ponad sto innych rodzajów żywic kopalnych. Najstarsze z nich znajdowane są w skałach triasowych (sprzed 230 milionów lat), a owady żyjące w czasach dinozaurów znaleźć można w żywicach kredowych sprzed ok. 120 milionów lat.

**Bursztyn Bałtycki (sukcynit) modyfikowany termicznie,
barwy koniakowej z łuskami**

W jubilerstwie wykorzystuje się nie tylko naturalne piękno bursztynu, podobnie jak szafiry i inne kamienie kolorowe poddawany jest on obróbce termicznej. W piecach i autoklawach współcześni jubilerzy uzyskują przejrzystość, koniakową barwę czy tzw. „łuski”.

Klasyfikacja kamieni jubilerskich z bursztynu bałtyckiego (sukcynitu)

Międzynarodowe Stowarzyszenie Bursztytników ustaliło i stosuje wobec firm przez siebie rekomendowanych następującą klasyfikację kamieni jubilerskich z bursztynu, odnoszącą się także do gotowych wyrobów bursztynowych, w których nie powinny być mieszane elementy zaliczone do różnych kategorii kwalifikacyjnych:

Bursztyn bałtycki (sukcynit) naturalny – kamień poddany jedynie obróbce mechanicznej (na przykład szlifowanie, cięcie, toczenie, polerowanie) bez jakichkolwiek zmian naturalnych właściwości.

Bursztyn bałtycki (sukcynit) modyfikowany – kamień poddany obróbce termicznej lub ciśnieniowej powodującej zmianę właściwości fizycznych, między innymi stopnia przezroczystości i barwy lub w podobnych warunkach kształtowany z jednej bryłki, wcześniej przyciętej do zamierzonych rozmiarów.

Bursztyn bałtycki (sukcynit) rekonstruowany (prasowany) - kamień otrzymany z kawałków bursztynu bałtyckiego sprasowanego pod wpływem podwyższonej temperatury i wysokiego ciśnienia bez dodatkowych składników.

Bursztyn bałtycki (sukcynit) łączony - kamień składający się z dwu lub więcej części naturalnego, modyfikowanego lub rekonstruowanego bursztynu bałtyckiego sklejonych z użyciem jak najmniejszej ilości spoiwa koniecznego do złączenia fragmentów.

Międzynarodowe organizacje jubilerskie i gemmologiczne zalecają pełne informowanie klientów o przeprowadzonych modyfikacjach kamieni.

Klasyfikacja kamieni jubilerskich z bursztynu przyjęta przez Zarząd Międzynarodowego Stowarzyszenia Bursztytników dnia 20.11.1999 z późniejszymi zmianami. Ostatnia zmiana dnia 02.12.2011, tekst ujednolicony.

Oprócz bursztynu bałtyckiego w wyrobach i w jubilerstwie spotykamy inne żywice kopalne jak np. rumenit, symetyt, birmit, bursztyn dominikański i meksykański. Wszystkie z nich są bursztynami jednak powinny być oznaczone i nazwane, ponieważ różnią się znacznie wiekiem, właściwościami, twardością i przydatnością w jubilerstwie. Przyjęto nazywać bursztyn w powiązaniu z krajem lub regionem jego występowania.

Współczesne żywice nazywane subfosylnymi lub kopalami, mają od kilkuset tysięcy do kilku milionów lat i są jeszcze za młode by mogły być nazywane bursztynem. W geologicznej skali czasu milion lat to chwila, stąd uwięzione w nich inkluzje to współczesne gatunki flory i fauny. Wykonywane z nich rzeźby i wyroby jubilerskie mogą szybko tracić gładkość powierzchni, a nienazwane są falsyfikatami bursztynu bałtyckiego.

Pierścionek, Monika Reptowska, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

Mapa Szlaków Bursztynowych

- - - - - Trasa wyprawy po bursztyn rzymskiego Ekwity w 63 r. ne i główny kierunek wymiany w okresie wpływów rzymskich
- - - - - Główne kierunki wymiany handlowej w okresie neolitu i wiekach późniejszych

Bursztyn bałtycki jako materiał ozdobny, alerównież magiczny używany jest już od paleolitu. Jest to najprawdopodobniej pierwszy kamień ozdobny stosowany na masową skalę. Pojawia się w antycznej kulturze śródziemnomorskiej od Myken przez Egipt, tereny zamieszkałe przez Etrusków i miasta Fenicjan, a z czasem dotarł do niemal wszystkich zakątków ówczesnej cywilizacji, w tym do Indii czy Chin.

**Wyrób prawdopodobnie z warsztatu z Aquilei,
okres rzymski II w. n.e. Muzeum Narodowe w Krakowie**

Bursztyn był wyjątkowo cenionym kamieniem jubilerskim w starożytnej Grecji, Rzymie i w krajach arabskich o czym świadczą liczne przekazy piśmienne i znaleziska archeologiczne. W ciągu kilku tysiącleci stał się legendarnym i najbardziej rozprzestrzenionym amuletem i kamieniem ozdobnym.

Bursztyn bałtycki to nie tylko kamień jubilerski, to również świadek życia sprzed co najmniej 40 milionów lat. Inkluzje drobnych zwierząt i fragmenty zachowanych roślin są wspaniałym materiałem do badań dla paleontologów, a także obiektem zainteresowań hobbistów i kolekcjonerów.

**„O, mała muszko, gdybyś mogła przemówić,
jakżeby inaczej wyglądała nasza wiedza o przeszłości.”**

Emanuel Kant XVIII w.

**Żuk (6mm) z rodziny
kózkowatych
(Cerambycidae)**

Niektóre z inkluzji zachowane w niezmienionej trójwymiarowej postaci można badać tak dokładnie jak osobniki żyjące współcześnie.

Dziś tak jak przed wiekami bursztyn jest jednym z najbardziej cenionych i modnych kamieni ozdobnych na świecie. Artystyczne dzieła bursztynowe zdobiły niegdyś królewskie komnaty. Imponujące kabinety, skrzynie, żyrandole i relikwiarze wytwarzane w Gdańsku i Królewcu wędrowały w świat jako dary na dwory możnowładców i zamożnej szlachty.

**Kabinet króla Stanisława Poniatowskiego. Gdańsk(?) po 1771.
We wnęce figura Madonny z Dzieciątkiem (XVII w.).
Z kolekcji Muzeum Zamkowego w Malborku.**

**Milenijne Bursztynowe Jajo Fabergé,
podarowane w 1997 przez firmę
Victor Mayer GmbH & Co Miastu Gdańsk**

Dzisiaj niezwykle bogactwo i piękno kolorów bursztynu, ich dobroczynny wpływ na nasze zdrowie i samopoczucie, powoduje że biżuteria bursztynowa noszona jest coraz częściej zarówno jako element codziennego stroju, jak też w wersjach bardziej luksusowych i ekstrawaganckich, jako ozdoba na specjalne i niezwykle okoliczności.

**Bizuteria: Marek Mikicki Design,
Grand Prix Mercurius Gedanensis, Amberif 2009**

Bursztynem zajmuje się wielu znakomitych projektantów, a także tworzących jednostkowe dzieła artystów. Bursztyn oprawiany jest w srebro i złoto, często w połączeniu z innymi kamieniami szlachetnymi w tym z diamentami.

Rosnąca cena i popularność zachęca do produkcji coraz większej liczby, coraz lepszych technicznie fałszyfikatów. Jednoznaczną identyfikację bursztynu bałtyckiego uzyskuje się dziś jedynie metodą spektroskopii absorpcyjnej w podczerwieni. Gwarancję prawdziwości bursztynu daje więc nabywanie go w renomowanej firmie, która posiada odpowiedni certyfikat. Międzynarodowe Stowarzyszenie Bursztytników z siedzibą w Gdańsku, Światowej Stolicy Bursztynu, wydaje takie certyfikaty firmom o nieskazitelnej opinii, które posługują się ustanowioną przez stowarzyszenie klasyfikacją bursztynu i przestrzegają przepisów umowy certyfikatu.

Wzór Certyfikatu Firmy Rekomendowanej przez MSB

Międzynarodowe Stowarzyszenie Bursztynników

ul. Beniowskiego 5, 80-382 Gdańsk, Poland

tel./fax +48 585549223,

info@amber.org.pl **www.amber.org.pl**

- Wydawca:** **Międzynarodowe Stowarzyszenie Bursztynników**
- Fotografie:** Jens Bruchhaus Kunstammer Georg Laue, Miszka Jabłoński, Michał Kosma-Szczerek, Michał Kosior, Eryk Popkiewicz, Piotr Sadowski, K. Wiącek, Marek Żak, Anders Damgaard, Monika Reptowska
- Projekt graficzny:** Agata Setlak
- Podziękowania:** Muzeum Zamkowe w Malborku (www.zamek.malbork.pl), Muzeum Bursztyny w Gdańsku (www.mhmg.pl), Muzeum Inkluzji w Bursztynie przy Uniwersytecie Gdańskim (www.muzeum.gda.pl), Muzeum Archeologiczne w Gdańsku (www.archeologia.pl), Międzynarodowe Targi Gdańskie (www.mtgsa.com.pl), Polska Biżuteria (www.pb.info.pl),

MSB jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Kamieni Kolorowych (International Colored Gemstone Association)

ISBN 978-83-912894-3-3